

COVID-19 KORKUSU VE KORONAVİRÜS ANKSİYETE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Examining The Relationship Between Covid-19 Fear and Coronavirus Anxiety

Doç Dr. Necla TEKTAŞ¹Öğr. Gör. Nuray Öz CEVİZ²

Cite As: Tektaş, N. & Öz Ceviz, N. (2021). "Covid-19 Korkusu ve Koronavirüs Anksiyete İlişkisinin İncelenmesi", International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies, (e-ISSN:2587-2168), Vol:7, Issue:36; pp:1322-1330

ÖZET

Üniversite eğitimi, bireylerin iş hayatından önceki düzenli son eğitim kapılarını oluştururken yeni hayatın stresi gençler arasında çeşitli korku ve kaygılar oluşturmaktadır. Bununla birlikte 2019 yılı itibarı ile ortaya çıkan Covid-19 pandemisi gençlerin adaptasyon ve sosyal yaşam unsurlarını etkilemiştir. Devam eden belirsizlik, sürekli ortaya çıkan mutasyonlar ve etrafımızda yaşanan kayıplar Covid-19 korkusu ve anksiyetesini arttırmaktadır. Bu çalışma, ülkemizde çeşitli üniversitelerde 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde okuyan 292 öğrenci üzerinde çevrimiçi e-anket yöntemi ile uygulanmış ve kolayda örnekleme yöntemine göre veriler elde edilmiştir. Covid-19 Korku Ölçeği ve Koronavirüs Anksiyete Ölçeği ile demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmada, salgının kadın öğrencileri erkek öğrencilerden daha fazla etkilediği görülmektedir. Ayrıca yakınına koronavirüs sebebi ile kaybedenlerin korku ve anksiyete düzeyi kaybetmeyenlere göre yüksek çıkmıştır. Araştırma sonuçları Covid-19 korkusunun Koronavirüs Anksiyetesinden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Korku arttıkça anksiyete oranında da artış görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 Korkusu, Koronavirüs Anksiyete, Kaygı, Üniversite Öğrencileri, Salgın.

ABSTRACT

While university education constitutes the last regular education doors of individuals before work life, the stress of new life creates various fears and anxieties among young people. However, the Covid-19 pandemic, which came into our life in 2019, has affected the adaptation and social lives of youth. Ongoing uncertainty, constantly emerging mutations and the losses experienced around us increase the fear and anxiety of Covid-19. This study was applied to 292 students studying at various universities in our country in the 2021-2022 academic year, using the online e-survey method and data were obtained according to the convenience sampling method. In the study examining the relationships between the Covid-19 fear scale and coronavirus anxiety scale and demographic variables, has been observed that the epidemic affects female students more than male students. In addition, the fear and anxiety levels of those who lost their relatives due to coronavirus were found to be higher than those who did not. Research results reveal that fear of Covid-19 is caused by coronavirus anxiety. As fear increases, the rate of anxiety also increases.

Key words: Covid-19 Fears, Coronavirus Anxiety, Anxiety, University Students, Epidemic.

1. GİRİŞ

Aralık 2019'un sonlarına doğru ortaya çıkan Covid-19 pandemisi ve sonuçları, tüm dünyada korku ve endişe ile birlikte kaygının da artmasına yol açmıştır. Üstelik sürekli değişen varyantları ile kafa karıştırıcı ve hızla gelişen bu durum, tüm ülkelerde hızla ilerlerken (Shigemura, Ursano, Morganstein, Kurosawa, & Benedek, 2020; Wang, Horby, Hayden, & Gao, 2020), bulaş durumu ve küresel bir salgın olması (Organization, 2020a) uzun süreli, ilk kez yaşanan süreçte belirsizlik ortamının da oluşmasına sebep olmuştur. Bu tarz kitle trajedileri, popülasyondaki birçok kişinin davranışında önemli derecede bozulmalara sebep olurken endişe ve korkuya tetiklemektedir (Balaratnasingam & Janca, 2006). Hastalığın bireysel ve toplumsal etkileri, bilgi temelini oluşturulması açısından önem arz etmektedir. Yaşanılan ölüm oranları, sosyo-ekonomik alanda da çok önemli değişim ve dönüşümlere sebep olmuştur. Hem uluslararası hem de ulusal düzeyde alınan önlemler ile bireylerin temizlik, uyku, eğitim, seyahat, çalışma vb. birçok alanda davranış değişikliğine yol açtığı görülmektedir (Artan, Meydan, & Irmak, 2021). Hükümetler, oluşan bu belirsizlik, duygu durumu, korku ve endişenin azaltılması için tarafsız bilgi yayılımını sağlamalı ve özellikle temel ihtiyaçlara erişim noktasında halklarına destek olmalıdırlar. Savunmasız olan (gençler, yaşlılar, engelliler, göçmenler vb.) gruplara daha fazla dikkat edilmeli ve halk sağlığına erişim güçlendirilmelidir (Biçer, Çakmak, Demir, & Kurt, 2020). Ancak yine de içinde bulunulan bu kriz dönemi insanların en fazla korku duygusunu yaşadığını ve korkunun yaygınlaşması ile de kaygının hem bireysel hem de toplumsal düzeyde oluştuğu görülmektedir (Lum & Tambyah, 2020). Güler (2004)'de, korkunun kaygıya bağlı bir bozukluk ya

¹ Bandırma Onyedli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yöneylem Anabilim Dalı, Balıkesir/Türkiye

 0000-0002-8190-4532

² Marmara Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü, İstanbul/Türkiye

 0000-0002-9670-6176

da psikolojik bir tepki olarak ortaya çıktığını ve insan yaşamında olumsuzluklara sebep olduğunu belirtmiştir (Güler, 2004).

Wuhan'dan başlayarak tüm dünyaya yayılan koronavirüs enfeksiyonunun başlaması ile küresel anlamda oluşan zihinsel sağlık problemleri üzerine yeni birçok bilgi ortaya çıkarken, beraberinde endişe ve stres seviyesinin de arttığı görülmektedir. Salgının neden olduğu ölümler ve tetiklediği hastalıklar yeni bilgilerin ve önerilerin çıkmasına ya da mevcut olan bilgilerin güncellenmesine sebep olmaktadır. Ancak küresel ruh sağlığı üzerindeki etkileri henüz ihmal edilmektedir (Torales, O'Higgins, Castaldelli-Maia, & Ventriglio, 2020). Oysaki, tehdit edici olayların sonrasında oluşan stresin zamanla fiziksel ve zihinsel sağlık sorunları ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Garfin, Thompson, & Holman, 2018). Birçok çalışma koronavirüs salgınının fiziksel sağlık ve bireylerin yaşamı üzerindeki tehdit edici unsur olarak kaygı ve stresin oluştuğunu ortaya koymaktadır (Dong & Zheng, 2020; Jeong et al., 2016; K. Liu, 2020; Qiu et al., 2020; Shigemura et al., 2020). Sağlık kurumlarına ulaşamama ya da her an enfekte olabileceği korkusu ve bu korkunun yarattığı düşünce yapısı önemli psikolojik sorunları meydana getirmektedir (Rubin & Wessely, 2020). Ayrıca endişe ve stres ile birlikte çarpıntı, uykusuzluk, adapte problemleri, güvensizlik gibi birçok fonksiyonel bozukluk ile birlikte aşırı sinirli olma hali, depresiflik, endokrin bozuklukları ve tansiyon gibi fiziksel ve zihinsel hastalıklar artabilir (Dong & Zheng, 2020; S. Lee, Chan, Chau, Kwok, & Kleinman, 2005; Shigemura et al., 2020). Beraberinde etrafta meydana gelen ölümler, artan medya enformasyonu, tekrar eden karantinalar ve sürekli değişen varyant haberleri ile artan vaka sayıları toplumsal kaygı seviyesini de sürekli artırmaktadır (Rubin & Wessely, 2020). Bakioğlu ve ark. (2020) da Covid-19 korkusu ile depresyon, anksiyete, stress gibi hastalıklar arasında pozitif yönde ilişki olduğunu belirtmişlerdir (Bakioğlu, Korkmaz, & Ercan, 2020). Ancak iş tatmininde azalma, iş değişme eğilimleri ya da psikolojik sıkıntıların artması ile (Labrague & de Los Santos, 2021) ya da yaşam doyumu ile olan ilişkisinin (Satici, Gocet-Tekin, Deniz, & Satici, 2020) negatif ilişki oluşturduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalar örneklem bazında bireylerin yaşadıkları belirsizliği ve korkunun çeşitlendiğini ortaya koymaktadır. Covid-19 ile ilgili haberler endişeli ve kaygılı hissetmeye neden olmakta, izlenen medya programları, haber okuma ve dinleme faaliyetleri bireyleri belirsizliğe daha çok itmektedir. Güvenilir kaynaklardan bilgi aramak, bireyin kendisini, içinde yaşadığı toplumu ve sevdiklerini koruma güdüsü artmıştır. Zira salgın hakkında ani ve sürekli ortaya çıkan haberler endişeyi üst seviyelere çıkarmaktadır. Ancak gerçek haberleri dinlemek, söylentilerden kaçınmak kaygı seviyesini azaltabilir (Organization, 2020b). Ruh sağlığını korumak ve psikolojik dayanıklılığı artırmak üzere yapılacak her faaliyet önemlidir ve sürekli haber takip etmek yerine ailemiz ve sevdiklerimizle ilgilenmek, dinlenmek, çeşitli hobiler ile uğraşmak ruh sağlığının iyiliği için önem arz etmektedir (Artan et al., 2021). Zira koronavirüse karşı duyarlı olan insanlar üzerinde yapılan çalışmalar bireylerin travmatik stres, depresyon, genel anksiyete ve uykusuzluk konusunda problem gösterdiklerini ortaya koymuştur (S. Liu et al., 2020; Mertens, Gerritsen, Duijndam, Salemink, & Engelhard, 2020; Cuiyan Wang et al., 2020).

Dünya çapında çeşitli ruh sağlığı klinisyenleri, içinde bulunduğumuz pandemic koşullarının geniş psikolojik etkileri ile ilgili endişelerini dile getirmektedirler. Bu endişenin korku durumunu tetiklediğinin de altını çizmektedirler. Pandeminin ekonomik ve psikososyal sonuçlarının etkileri izlenmeye değer olmakla birlikte henüz tam sonuçları da salgın devam ettiği için tespit edilememektedir. Pakpour ve arkadaşları tarafından geliştirilen Covid-19 korku ölçeği bireyleri hem sosyo-demografik hem de kişilik tipi açısından irdelemeye yöneliktir. Yazarlar, eğitim ve önleme faaliyetlerinin tespit edilerek nerede neyin hedef alınacağı konusunda tasarladıkları ölçeği Covid-19 korkusunun üstesinden gelmek ve çözüm oluşturmak için literature kazandırmışlardır (Pakpour & Griffiths, 2020). Geliştirilen korku ölçeği ile bireyler üzerinde yapılan araştırmalar da bu sonuçları desteklemektedir. İsrail halkı üzerinde yapılan bir çalışmada kaygı, depresyon ve stress düzeyleri ile duygusal korku ve korkunun semptomatik ifadelerini araştıran araştırmacılar, cinsiyet, sosyo-demografik durum, risk grubu içerisinde bulunmak ya da aile üyelerinden birinin koronavirüsten ölmesi ve Covid-19 korkusu arasında pozitif yönlü ilişki tespit etmişlerdir (Bitan et al., 2020). İnsanların kalabalık yerlerde kalmak ya da çalışmak zorunda olması ve hem kendilerine hem de aile bireylerine virüsü bulaştırma/taşıma kaygısı yaşamaları, üstelik hızlı bulaşabileceği yönündeki haberler ve salgının seyri bu korkuları artırmaktadır (Doğan & Düzel, 2020). Türk halkı üzerine yapılan ölçek çalışması da ölüm korkusu ve hızlı bulaşın özellikle kadınlar tarafından daha çok korku oluşturduğunu göstermektedir (Haktanir, Seki, & Dilmaç, 2020). Covid-19 korku ölçeğinin 75 ilden geniş bir katılımcı ile Türk halkına uyarlanan ve sonuçları tartışılan başka bir araştırmada da koronavirüs korkusunun psikolojik sıkıntı ve yaşam doyumu arasında ilişkisi tespit edilmiştir (Satici et al., 2020). Küba halkı üzerinde yapılan çalışmada da Covid-19 korku ölçeği, kadın katılımcıların daha kırılgan bir yapıda olduğunu ortaya koymaktadır (Broche-Pérez, Fernández-Fleites, Jiménez-Puig, Fernández-Castillo, & Rodríguez-Martin, 2020). Pandemi korkusunun

bedensel, kişilerarası, bilişsel ve davranışsal özelliklerini ortaya koymaya yönelik yapılan çalışmada ise, pandeminin bireyin kendisine ve başkalarına karşı duyarlı olma zorunluluğu ortaya koyulmaktadır. Böylece kişiler korkuları ile yüzleşirken ahlaki olarak ayakta kalabilmek için toplumsal sorumluluklarını da yerine getirmek durumundadır (Schimmenti, Billieux, & Starcevic, 2020).

Pandeminin toplumsal yaşamda değiştirdiklerinden biri de eğitim sistemidir. Her ülkede uygulanan karantinalar ve alınan kapatma kararları bireylerin iş ve okul yaşantılarını uzaktan erişim noktasında değiştirmiştir. Bu süre içerisinde özellikle gençlerin, uzaktan eğitim ile eğitim-öğretim hayatlarına devam ederken, sosyal anlamda yaşadıkları kısıtlamalar ve ekran başında eğitim sistemi akabinde zorlandıkları görülmektedir. Korku ve kaygı durumunu arttıran bu özellikle ilgili literatürde de çeşitli ülkelerde yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Covid-19 korku ölçeğinin uygulandığı İspanya'da 606 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışma, özellikle eğitim hayatına yeni başlayan birinci sınıf öğrencilerinin korku seviyelerinin diğer gruplardan oldukça fazla olduğunu ortaya koymaktadır (Martínez-Lorca, Martínez-Lorca, Criado-Álvarez, Armesilla, & Latorre, 2020). Rusya'da yapılan çalışma da yaş olarak daha genç olanların daha yüksek korku hissetlerini göstermektedir (Reznik, Gritsenko, Konstantinov, Khamenka, & Isralowitz, 2020). İran'da 717 katılımcı üzerine yapılan araştırma korkunun cinsiyet ve yaş ile ilişki içerisinde olmadığını ortaya koyarken (Ahorsu et al., 2020), İtalya ve Bangladeş'te yapılan araştırmalar da yaşın önemsiz bir faktör olduğunu ve aslında her yaşta bireyin tehdit altında bulunduğunu ortaya koymaktadır (Sakib et al., 2020; Soraci et al., 2020). Ergen bireylerin Covid-19 korkusu ile sosyal kaygı düzeyleri üzerine yapılan bir araştırma da koronavirüs korkusunun sosyal kaygı ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır (Şingir, Ayvaz, & Tonga, 2021). Sosyal kaygının kadın bireylerde daha fazla çıkması başka araştırmacılar tarafından da tespit edilirken (Memik, Yıldız, Tural, & Ağaoğlu, 2011), korku, kaygı, sosyal fobi durumlarının kadınlar tarafından daha fazla hissedilmesi, toplumların cinsiyet bazında bireylere biçtiği roller ve kadınların daha çekingen, kırılğan olmalarından kaynaklanabilir. Koronavirüsün anksiyete ve umutsuzluk düzeyi üzerine olan çalışmaları da kadın ağırlıklı olan meslek grubu hamşirelerin değerlerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Bayülgen, Bayülgen, Yeşil, & Türksever, 2021). Aynı meslek grubunda kaygının da yüksek olduğunu gösteren çalışmalar (Mo et al., 2020) ile mesleki deneyim süresinin arttığı noktalarda Covid-19 anksiyetesinin de lineer olarak arttığını ortaya koymaktadır (Hoşgör, Dörttepe, & Sağcan, 2020).

Bu çalışma, üniversitede eğitim gören 292 öğrencinin Covid-19 korkusu ve koronavirüs anksiyete düzeylerinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Böylece öğrencilerin Covid 19 korku ve kaygılarını azaltmaya yönelik programlar üzerinde çalışılması ya da eğitim yaşantılarının çeşitli ek program ve bilgilendirmeler ile daha verimli hale getirilebilmesi için çalışmaların yapılmasıdır. Makale bu anlamda elde ettiği verileri literatüre kazandırmayı hedeflemektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada üniversite öğrencilerinin Covid-19 korkularını ve koronavirüs anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin Covid-19 korku ve koronavirüs anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması ve tanımlayıcı değişkenler açısından incelenmesidir.

2.3. Araştırmanın Evren-Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Türkiye'de 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde üniversitede eğitimine devam eden üniversite öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini Covid 19 süreci nedeniyle kolayda örnekleme yöntemine göre ulaşılabilen üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme yer alan 292 öğrencinin 185'i kadın (%63,4) ve 107'si (%36,6) erkektir.

2.4. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veriler; araştırmacılar tarafından tasarlanan bir e-anket yardımıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. E-anketin tasarlanmasında Google formlar altyapısından faydalanılmıştır. Öğrencilere anketi doldurmadan önce katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu bildirilmiştir. Ayrıca anket yoluyla toplanan verilerin bilimsel bir çalışma için kullanılacağı ve gizliliği hakkında bilgi verilmiştir. Veri toplama aracı olan

anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ikinci bölümde koronavirüs anksiyete ölçeği ve Covid-19 korku ölçeği yer almaktadır.

Demografik Veri Formu: Araştırma ekibi tarafından oluşturulan ve içerisinde katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, pandemi döneminde çalışma durumu ve yaşama biçimi, Covid-19 enfeksiyonunu geçirme, yakın çevresinden geçiren ve hastalıktan dolayı yakınına kaybetme durumunu içeren soruların yer aldığı bölümden oluşmaktadır.

Covid-19 Korkusu Ölçeği: Ahorsu ve arkadaşları (Ahorsu et al., 2020) tarafından geliştirilen Covid-19 Korkusu Ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışmaları Bakioğlu, Korkmaz ve Ercan (Bakioğlu et al., 2020) tarafından yapılmıştır. Yedi maddeli ve tek boyutlu olan ölçek beşli Likert tipi derecelendirme sistemine sahiptir (1: Kesinlikle katılmıyorum ve 5: Kesinlikle katılıyorum). Ölçeğin tüm maddelerinden alınan toplam puan bireyin yaşadığı Covid-19 korkusu düzeyini yansıtmaktadır ve ölçekten alınan yüksek puan yüksek düzeyde Covid 19 korkusu yaşadığı anlamına gelmektedir.

Koronavirüs Anksiyete Ölçeği: Araştırmada Lee ((S. A. Lee, 2020)) tarafından koronavirüs pandemisi sürecinde bireylerde oluşan semptomların şiddetini hızlı ve güvenilir bir şekilde tanımlamaya yönelik olarak geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılmıştır (Akkuzu et al., 2020). Ölçek beşli Likert tipi derecelendirme sistemine sahiptir. Ölçek 5 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin puanlanması "0: hiçbir zaman, 1: Nadir, bir veya iki günden az, 2: Birkaç gün, 3: 7 günden fazla, 4: Son iki haftada neredeyse hergün" olarak belirtilmiştir. Ölçek puan değerlendirmesinde 9 puanın ve üzerinde olması bireylerdeki anksiyete düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Biçer et al., 2020).

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri 1-31 Ekim 2021 tarihleri arasında internet üzerinden çevrimiçi ortam aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri Jamovi 1.6.12 istatistiki yazılım programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak betimsel istatistikler yapılmıştır. İki değişkenli gruplar arası farklılıklar için bağımsız örneklem için t-testi (independent-samples T-testi), ikiden fazla olan gruplar arasındaki farklılıkların belirlenmesinde tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) olan parametrik testler kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon katsayısı ve Covid 19 korkusunun ile koronavirüs anksiyete üzerindeki etkisini belirlemek için regresyon analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Katılımcılara ait demografik bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Erkek	107	36.6
	Kadın	185	63.4
Yaş	17-19 yaş	53	18.2
	20-22 yaş	88	30.1
	23-25 yaş	73	25
	26 ve üstü	78	26.8
Eğitim	Hazırlık	5	1.7
	1. Sınıf	47	16.1
	2. Sınıf	74	25.3
	3. Sınıf	48	16.4
	4. Sınıf	17	5.8
	Lisansüstü	101	34.6
Gelir	Gelirim yok	110	37.7
	500 TL ve daha az	19	6.5
	500-1000 TL	31	10.6
	1000-1500 TL	17	5.8
	1500-2000 TL	16	5.5
	2000 TL' den fazla	99	33.9
Toplam		292	100

Tablo 1'e göre katılımcıların %36.6'sı erkek, %63.4'i kadındır. Katılımcıların %18.15'i 17-19 yaş aralığında, %30.14'ü 20-22 yaş aralığında yer almaktadır. Hazırlık öğrencisi olan %1.7 iken lisansüstü öğrencisi %34.6'dır. Öğrencilerin %37.7'sinin geliri yok, %33.9'u 2000 TL den fazla geliri vardır.

Tablo 2: Pandemi Döneminde Çalışma ve Yaşam Biçimi

Durum		N	%
Çalışma durumu	Evet	121	41.4
	Hayır	171	58.6
Yaşam biçimi	Çekirdek aile	244	83.6
	Çekirdek aile ve diğer aile üyeleri	29	9.9
	Yalnız	19	6.5
Toplam		292	100

Tablo 2'ye göre pandemi döneminde katılımcıların %41.4'ü çalışma hayatında iken %58.6'sı çalışmamıştır. Bu dönemde yaşam biçimi olarak %83.6'sı çekirdek aile, %9.9 çekirdek aile diğer aile fertleri ile yaşamak durumunda iken %6.5'i yalnızdır. Katılımcılarımızın %5.5 tek çocuk, % 29.8'i iki kardeş, %22.9 üç kardeş ve %19.9 dört kardeş ve %21.9'u beş ve daha fazla kardeşe sahiptir.

Tablo 3: Covid-19 Enfeksiyon Durumu

Covid-19 enfeksiyon durumu		N	%
Covid-19 enfeksiyon geçirdi	Evet	84	28.8
	Hayır	208	71.2
Yakın çevre covid-19 geçirdi	Evet	189	64.7
	Hayır	103	35.3
Covid-19'dan dolayı yakınlarını kaybetme	Evet	78	27.1
	Hayır	213	72.9
Toplam		292	100

Tablo 3'e göre katılımcıların %28.8'i Covid- 19 geçirdi, %71.2'si sağlıklı ve yakın çevresinde Covid-19 geçirenler %64.7 iken %35.3'ünün yakın çevresi geçirmemiştir. Covid- 19'dan dolayı yakını kaybedenlerin oranı %27.1 iken %72.9'u yakını kaybetmemiştir.

Tablo 4: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait Bilgiler

Ölçekler	Cronbach' s Alpha	Min-Max	A.O.	Madde sayısı
Covid-19 Korkusu Ölçeği	0.89	7-35	16.47	7
Koronavirüs Anksiyete Ölçeği	0.93	0-20	7.78	5

Tablo 4'te ölçeklere ait bilgiler görülmektedir. Buna göre Covid-19 Korkusu Ölçeği 7 maddeden oluşmakta ve ölçekten alınan en düşük puan 7 ve en yüksek puan 35, ölçek ortalaması 16.47 ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,89'dur. Koronavirüs Anksiyete Ölçeği 5 maddeden oluşmakta ve ölçekten alınan en düşük puan 0 ve en yüksek puan 20, ölçek ortalaması 7.78 ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,93 olarak hesaplanmıştır. Covid-19 korkusu ölçeği puan değerlendirmesinde de katılımcıların korku düzeylerinin ortaya yakın olduğu görülmektedir. Koronavirüs anksiyete ölçeği puan değerlendirmesinde 9 puanın altında olması da katılımcıların anksiyete düzeyinin yüksek olmadığını göstermektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri ve Covid-19 Korkusu Ölçeği ve Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Arasındaki Farklara İlişkin t ve Anova Testleri Sonuçları

Özellikler		Covid-19 Korkusu Ölçeği			Koronavirüs Anksiyete Ölçeği			
		N	A.O.	ss	Test Değeri	A.O.	ss	Test Değeri
Cinsiyet	Erkek	107	15.03	7.32	t=2.68 p=0.008	7.71	5.46	t=0.22 p=0.82
	Kadın	185	17.31	6.72		7.83	4.39	
Yaş	17-19 yaş	53	16.21	7.13	F=1.543 p=0.21	7.36	4.46	F=1.174 p=0.32
	20-22 yaş	88	15.84	6.66		7.19	4.12	
	23-25 yaş	73	15.86	7.01		8.11	5.07	
	26 ve üstü	78	17.91	7.29		8.44	5.43	
Eğitim	Lisans	191	16.24	6.88	t=0.76 p=0.44	7.93	4.82	t=0.72 p=0.47
	Lisansüstü	101	16.91	7.29		7.51	4.77	
Gelir	yok	110	17.05	7.13	F=0.826 p=0.439	7.45	4.17	F=1.494 p=0.61
	0-1500 TL	81	16.51	6.54		8.12	5.18	
	1501 ve üstü	101	15.80	7.29		7.88	5.16	
Çalışma durumu	Evet	121	16.34	7.47	t=0.25 p=0.79	8.06	5.16	t=0.84 p=0.41
	Hayır	171	16.56	6.71		7.58	4.53	
Yaşam Biçimi	Çekirdek aile	244	16.43	6.77	F=0.018 p=0.98	7.58	4.62	F=2.57 p=0.07
	Çekirdek aile ve diğer aile üyel.	29	16.69	7.49		7.93	4.11	
	Yalnız	19	16.53	9.51		10.15	7.21	
Covid-19 geçirme durumu	Evet	84	17.01	6.82	t=0.84 p=0.39	8.21	5.39	t=0.97 p=0.33
	Hayır	208	16.25	7.11		7.61	4.54	
Yakın çevrenin Covid-19 geçirmesi	Evet	189	16.73	7.19	t=0.87 p=0.38	7.93	4.93	t=0.71 p=0.48
	Hayır	103	15.98	6.69		7.51	4.58	
Covid-19'dan yakını kaybeden	Evet	78	17.64	7.26	t=1.79 p=0.07	8.41	5.37	t=1.45 p=0.14
	Hayır	213	15.99	6.87		7.49	4.51	

Tablo 5’te katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile Covid-19 korkusu ölçeği ve koronavirüs anksiyete ölçeği ile ilgili farklar için testler yapılmıştır. Bu testlerin sonucunda cinsiyet değişkenine göre Covid-19 korkusu ölçeğine göre erkekler ile kadınlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Covid-19 korkusunu kadın katılımcılar erkeklerden daha fazla yaşamaktadırlar. Covid-19’a bağlı sebeplerden yakın çevresinden kayıp yaşayanlarında Covid-19 korkusu ölçeği puanları kaybetmeyenlere göre yüksek çıkmıştır. Diğer değişkenler ile yapılan testlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 6: Covid-19 Korkusu Ölçeği ile Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Arasındaki İlişki

Ölçekler	Koronavirüs Anksiyete Ölçeği	
Covid-19 Korkusu Ölçeği	Pearson Korelasyon	0.68**
	p	0.001

Katılımcıların Covid-19 korkusu ölçeği ile koronavirüs anksiyete ölçeği puan düzeyleri arasındaki Pearson korelasyon analizi sonuçlarını yansıtan Tablo 6 incelendiğinde; her iki ölçek ortalaması arasında pozitif yönde, yüksek düzeyde ($r=0.68$) ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle, katılımcıların Covid-19 kaynaklı korku düzeyleri arttıkça, korona anksiyete düzeyleri de artma eğilimi göstermektedir.

Tablo 7: Covid -19 Korkusunun ile Koronavirüs Anksiyete Üzerindeki Etkisi

Ölçekler	B	Standartize Hata	Beta	t	p
Sabit	0.119	0.527		0.226	0.821
Covid-19 Korkusu	0.466	0.029	0.68	15.805	0.001
R=0.68	R²= 0.463		F=249.784		P=0.001

Bağımlı değişken: Koronavirüs Anksiyete

Katılımcıların Covid-19 korkusunun, koronavirüs anksiyete üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 7’de yer almaktadır. İlgili tablo incelendiğinde; katılımcıların koronavirüs anksiyetesinin %68’inin Covid-19 korkusundan oluştuğu görülmektedir. Covid 19 korkusunun bir birimlik artışında koronavirüs anksiyetesini de 0.466 artmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Koronavirüs salgınının 2019’un sonundan itibaren yayılım göstermesi ve değişik varyantların ortaya çıkması ile bitme durumunun belirsizlik göstermeye devam etmesi, toplumların ve dolayısıyla bireylerin kaygı ve korku durumları arttırmaktadır. Kitle tradejisi olarak devam eden bu belirsizlik, bireylerin davranışlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Mevcut alışkanlıklarımızın önemli değişikliklere uğradığı bu zaman diliminde, eğitimden iş hayatına, mevcut psikolojik durumumuzdan mutluluk seviyemize kadar herşey farklı bir boyuta geçmiştir. Özellikle eğitim hayatının uzaktan eğitim yöntemleri ile evrilmesi, büyük bir popülasyonu oluşturan gençler arasında çıkarmıştır. Bu sebeple, çalışma değişimden etkilenen üniversite öğrencileri arasında korku ve anksiyete seviyelerinin belirlenmesine yönelik sorular içermekte ve konu ile ilgili gerekli ölçekleri uygulamaktadır. Araştırmanın sonuçları literature katkı sağlayan diğer çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Zira, 292 öğrenci üzerinde kolayda örnekleme yöntemi ile yapılan çalışmamız, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı sonuçlar içermektedir. Covid-19 korkusu ve koronavirüs anksiyete ölçeği ile sorulan sorular neticesinde kadın katılımcıların erkeklerden daha fazla korku ve anksiyete seviyesine sahip olması literatürde yapılan çalışmalarda da kadın kırılma noktasının fazla çıkması (Bitan et al., 2020; Broche-Pérez et al., 2020; Doğan & Düzel, 2020; Memik et al., 2011; Şingir et al., 2021) ile tutarlılık göstermektedir. Dolayısı ile özellikle kadınların salgın sürecinin devamında ruh sağlıklarının iyileştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması kaçınılmazdır. Gerek verilecek kaygı ve korku azaltıcı eğitimler gerek yenilecek müfredatlar gerekse artırılmış sosyal destek programları ile toplumun temel taşı olan kadınların takip edilmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle ev yaşantılarının dizaynı ve devamı için kadınların destek programları ile izlenmesi gerekmektedir. Ayrıca aile veya yakın çevresinde koronavirüs sebebi ile kayıp yaşayanların (%27,1) da korku düzeyleri yüksek çıkmıştır. Yapılan bir çalışma ile de tutarlılık gösteren bu durum (Cao et al., 2020), anksiyete faktörü için risk oluşturmakta ve sosyal ile ekonomik stress unsurlarını tetikleyerek özellikle üniversite öğrencilerinin günlük yaşamları üzerinde kaygısal olarak olumsuzluk göstermektedir. Çalışmamız da göstermektedir ki katılımcıların koronavirüs kaynaklı korku düzeylerinin artması anksiyete durumlarında da artma eğilimine sebep olmaktadır ($r=0,68$, $p<0,05$).

Salgın sürecinde toplumun her kademesinden insanların bir tepki olarak kaygı ve korku seviyeleri artış göstermektedir. Yaş, cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi gibi unsurlar değişiklik gösterebilir belirsizlik durumu korku ve beraberinde anksiyeteyi tetiklemektedir. Çalışmamız kapsamında Covid-19 korkusunun koronavirüs anksiyete üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla uygulanan basit doğrusal regresyon ile de

anksiyetenin korkudan oluştuğu görülmektedir (%68). Öyle ki, Covid-19 korkusunun bir birimlik artışı anksiyeteyi 0,466 puan artırmaktadır.

Sonuçlar irdelendiğinde, koronavirüs sebebi ile oluşan korku ve anksiyete durumunun ileriki yaşantıyı olumsuz etkilememesi için yeni önlemlerin alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Literatürde yapılan pek çok çalışma ile de tutarlılık gösteren bu sonuçlar, üniversite öğrencilerinin eğitim hayatlarının ardından iş yaşantılarına devam edeceğini düşünerek kurgulanmalı ve gerek yöneticiler gerekse eğitimciler açısından irdelenmelidir. Yaşanan uzun karantinaların, hastalıkların ve hatta kayıpların ardından incinen ruhumuzun onarımı için destek programları artırılmalıdır. Toplu halde yapılacak organizasyonlar maske, mesafe, temizlik kuralı çerçevesinde kurgulanırken, bu yeni alışkanlıklarımızın bizi mutsuz etmeden, kaygılandırmadan kurgulanabilmesi ve bu yönde çalışmaların artırılması önemlidir. Gençlerimizin hobiler edinmeleri sağlanmalı ve sosyal hayatın içerisinde özellikle sosyal sorumluluk projelerinde yer almaları teşvik edilmelidir. Halk sağlığı kurumlarının bireyleri daha çok takip etmeleri ve okullarda bulunan rehberlik birimlerinin gençlere daha çok destek vermesi ve bilgilendirme amaçlı çalışmalar yapması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Ahorsu, D. K., Lin, C.-Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A. H. (2020). The fear of COVID-19 scale: development and initial validation. *International journal of mental health and addiction*, 1-9.

Akkuzu, H., Yumuşak, F. N., Karaman, G., Ladikli, N., Türkkkan, Z., & Bahadır, E. (2020). Koronavirüs Kaygı Ölçeği'nin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 2(2), 63-67.

Artan, T., Meydan, S., & Irmak, H. S. (2021). Turkish version of the fear of COVID-19 scale: Validity and reliability study. *Archives of health science and research (Online)*, 8(2), 117-123.

Bakioğlu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H. (2020). Fear of COVID-19 and positivity: mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress. *International journal of mental health and addiction*, 1-14.

Balaratnasingam, S., & Janca, A. (2006). Mass hysteria revisited. *Current Opinion in Psychiatry*, 19(2), 171-174.

Bayülgen, M. Y., Bayülgen, A., Yeşil, F. H., & Türksever, H. A. (2021). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Çalışan Hemşirelerin Anksiyete ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 3(1), 1-6.

Biçer, İ., Çakmak, C., Demir, H., & Kurt, M. E. (2020). Koronavirüs anksiyete ölçeği kısa formu: Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences*, 25(Special Issue on COVID 19), 216-225.

Bitan, D. T., Grossman-Giron, A., Bloch, Y., Mayer, Y., Shiffman, N., & Mendlovic, S. (2020). Fear of COVID-19 scale: Psychometric characteristics, reliability and validity in the Israeli population. *Psychiatry research*, 289, 113100.

Broche-Pérez, Y., Fernández-Fleites, Z., Jiménez-Puig, E., Fernández-Castillo, E., & Rodríguez-Martin, B. C. (2020). Gender and fear of COVID-19 in a Cuban population sample. *International journal of mental health and addiction*, 1-9.

Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J., & Zheng, J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry research*, 287, 112934.

Doğan, M. M., & Düzel, B. (2020). Covid-19 özelinde korku-kayıgı düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).

Dong, M., & Zheng, J. (2020). Letter to the editor: Headline stress disorder caused by Netnews during the outbreak of COVID-19. *Health expectations: an international journal of public participation in health care and health policy*, 23(2), 259.

Garfin, D. R., Thompson, R. R., & Holman, E. A. (2018). Acute stress and subsequent health outcomes: A systematic review. *Journal of psychosomatic research*, 112, 107-113.

- Güler, A. (2004). Türk eğitim sisteminde korku kültürü ve disiplin sorunu. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9.
- Haktanir, A., Seki, T., & Dilmaç, B. (2020). Adaptation and evaluation of Turkish version of the fear of COVID-19 scale. *Death Studies*, 1-9.
- Hoşgör, H., Dörttepe, Z. Ü., & Sağcan, H. (2020). Acil Sağlık Hizmetleri Çalışanlarında Covid-19 Anksiyetesi ve Mesleki Performans İlişkisinin Tanımlayıcı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 865-886.
- Jeong, H., Yim, H. W., Song, Y.-J., Ki, M., Min, J.-A., Cho, J., & Chae, J.-H. (2016). Mental health status of people isolated due to Middle East Respiratory Syndrome. *Epidemiology and health*, 38.
- Labrague, L. J., & de Los Santos, J. A. A. (2021). Fear of Covid-19, psychological distress, work satisfaction and turnover intention among frontline nurses. *Journal of nursing management*, 29(3), 395-403.
- Lee, S., Chan, L. Y., Chau, A. M., Kwok, K. P., & Kleinman, A. (2005). The experience of SARS-related stigma at Amoy Gardens. *Social science & medicine*, 61(9), 2038-2046.
- Lee, S. A. (2020). Coronavirus Anxiety Scale: A brief mental health screener for COVID-19 related anxiety. *Death Studies*, 44(7), 393-401.
- Liu, K. (2020). How I faced my coronavirus anxiety. *Science*, 367(6484), 1398-1398.
- Liu, S., Yang, L., Zhang, C., Xiang, Y.-T., Liu, Z., Hu, S., & Zhang, B. (2020). Online mental health services in China during the COVID-19 outbreak. *The Lancet Psychiatry*, 7(4), e17-e18.
- Lum, L. H. W., & Tambyah, P. A. (2020). Outbreak of COVID-19—an urgent need for good science to silence our fears? *Singapore medical journal*, 61(2), 55.
- Martínez-Lorca, M., Martínez-Lorca, A., Criado-Álvarez, J. J., Armesilla, M. D. C., & Latorre, J. M. (2020). The fear of COVID-19 scale: Validation in spanish university students. *Psychiatry research*, 293, 113350.
- Memik, N. Ç., Yıldız, Ö., Tural, Ü., & Ağaoğlu, B. (2011). Sosyal Fobinin Yaygınlığı: Bir Gözden Geçirme. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*, 48(1).
- Mertens, G., Gerritsen, L., Duijndam, S., Salemink, E., & Engelhard, I. M. (2020). Fear of the coronavirus (COVID-19): Predictors in an online study conducted in March 2020. *Journal of anxiety disorders*, 74, 102258.
- Mo, Y., Deng, L., Zhang, L., Yang, Q., Liao, C., Wang, N., & Huang, H. (2020). Work stress among Chinese nurses to support Wuhan for fighting against the epidemic COVID-19. *Journal of nursing management*, 1002-1009.
- Organization, W. H. (2020a). Addressing human rights as key to the COVID-19: response, 21 April 2020. Retrieved from
- Organization, W. H. (2020b). Mental health and psychosocial considerations during the COVID-19 outbreak, 18 March 2020. Retrieved from
- Pakpour, A. H., & Griffiths, M. D. (2020). The fear of COVID-19 and its role in preventive behaviors. *Journal of Concurrent Disorders*, 2(1), 58-63.
- Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., & Xu, Y. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policy recommendations. *General psychiatry*, 33(2).
- Reznik, A., Gritsenko, V., Konstantinov, V., Khamenka, N., & Isralowitz, R. (2020). COVID-19 fear in Eastern Europe: validation of the fear of COVID-19 scale. *International journal of mental health and addiction*, 1.
- Rubin, G. J., & Wessely, S. (2020). The psychological effects of quarantining a city. *Bmj*, 368.
- Sakib, N., Bhuiyan, A. I., Hossain, S., Al Mamun, F., Hosen, I., Abdullah, A. H., . . . Hossain, M. (2020). Psychometric validation of the Bangla Fear of COVID-19 Scale: Confirmatory factor analysis and Rasch analysis. *International journal of mental health and addiction*, 1-12.

- Satici, B., Gocet-Tekin, E., Deniz, M. E., & Satici, S. A. (2020). Adaptation of the Fear of COVID-19 Scale: Its association with psychological distress and life satisfaction in Turkey. *International journal of mental health and addiction*, 1-9.
- Schimmenti, A., Billieux, J., & Starcevic, V. (2020). The four horsemen of fear: An integrated model of understanding fear experiences during the COVID-19 pandemic. *Clinical Neuropsychiatry*, 17(2), 41-45.
- Shigemura, J., Ursano, R. J., Morganstein, J. C., Kurosawa, M., & Benedek, D. M. (2020). Public responses to the novel 2019 coronavirus (2019-nCoV) in Japan: Mental health consequences and target populations. *Psychiatry and clinical neurosciences*, 74(4), 281.
- Soraci, P., Ferrari, A., Abbiati, F. A., Del Fante, E., De Pace, R., Urso, A., & Griffiths, M. D. (2020). Validation and psychometric evaluation of the Italian version of the Fear of COVID-19 Scale. *International journal of mental health and addiction*, 1-10.
- Şingir, H., Ayvaz, A., & Tonga, B. (2021). Ergenlerde Covid-19 Süreci ve Sosyal Kaygı Bozukluğu. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 99-100.
- Torales, J., O'Higgins, M., Castaldelli-Maia, J. M., & Ventriglio, A. (2020). The outbreak of COVID-19 coronavirus and its impact on global mental health. *International Journal of Social Psychiatry*, 66(4), 317-320.
- Wang, C., Horby, P. W., Hayden, F. G., & Gao, G. F. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. *The lancet*, 395(10223), 470-473.
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., McIntyre, R. S., . . . Sharma, V. K. (2020). A longitudinal study on the mental health of general population during the COVID-19 epidemic in China. *Brain, behavior, and immunity*, 87, 40-48.